



הוא פגוע זה, הת על גב אמו. לפני ז היו אבותיו עבדים. מחר מצפה לו —

העתיד

למשל, יש מקרי הרגיה ואכזס רבים. בש המקרים חותך הרופא-האליל את העץ במקום הנפחות. לאבצט זה טוב. גם הרגיה זה לפעמים טוב. כך הוא מציל החולה.

התחלואה באיור זה מהגבוהות בעול בעיקר מחלות מדבקות ומחלות הנגרמ על-ידי טפילים. יש אוריים בקונגו, בו חולים ששה אחוזים מהתושבים בצרע ברפואה, זה אחוז עצום.

מחלה זו מונחת מאוד וגורמת להשחר הפנים ולאיבוד קצות-האברים. כיום ה ניתנת לריפוי בשלביה הראשונים, אך א תקנה לנוק מתקדם. בפונטיירחיל אפט היה לראות את נפנעי הצרעת מהלכים בעי רותיהם ברחובות, אפילו לבית-החולים ב — כדי להביא קרובים לריפוי. היו כאלה ב כך רגלם נאכלה לגמרי, לכן סידרו לעץ כפות מעץ. אחד בא אלינו לתוך המרפא זוחל על ארבע. גם מחלות המין נפוצו מאוד שם.

לרופא נוח מאוד להתעסק במחלות אל כי קל לרפא אותן. שהרי כמעט נגד כל קיימות כיום תרופות. התושבים שם אי מגיעים לגיל המבוגר. ולא אל מחלות ה והסוכר הכרוכים בכך — דבר שגם ה מאפשר לרופא לרפאם בקלות. לעומת ז לא הצלחנו להביא למקום תברואה — זאת אומרת, חינוך האוכלוסיה כדי לה מנע ממחלות-מין. היגיניה אישית, ובעי — הדברת היתושים שהם נושאי הטפיל (המשך בעמוד ו

חבשי, בליחי משמר מזויין. משני צידי הדרך השתרע הגיונגל — קיר תלול של עצים וצמחים. בסוף הדרך חצינו את נהר הקונגו על דוכרה והגענו לפונטיירחיל. זהו כפר קטן, ובו נמל ותחנת רכבת. לפני הבריחה גרו במקום 17 משפחות לבנות ו- 400 שחורים. הלבנים התעסקו במטעי ה- גומי והקפה — קרחת שנכשבו בתוך ה- גיונגל.

כשבאנו היו בכפר מספר נזירים ונזיר רות ושלושה בלגים. שניים מהם עברו ב- מיתקני-הרכבת, שהיתה עוברת ללא סדר. תפקידה של הרכבת בקונגו הוא להתגבר על אותם קטעים של נהר קונגו שאי-אפשר לשוט בהם. נהר זה, על שלווחותיו הרבות, הוא עורק התחבורה היחיד-כמעט של ארץ זו. איפה שיש מפלי-מים נסללו מסילות ברזל והרכבת עוקפת אותם.

על קטע זה של הנהר, בסוף המאה ש- עברה, ירד החוקר סטאנלי בחושבו כי זהו הנילוס. המקום מפורסם גם מסיבה אחרת: כאן צולם הסרט מלכת אפריקה.

כשהגענו לבית החולים המקומי, נתקבלנו בתשואות שימחה. בית-החולים מורכב מ- ביתנים קטנים ויש בו 200 מיטות, עם חדר ניתוח ומעבדה קטנה. היתה זו הפגנת ה- ייודות הדראמטית היחידה בה נתקלנו. מפני שהאפריקאי אינו מתפעל, בדרך כלל, מרופאים. המתח אינו עושה עליו רושם גדול, גם לא ההבראה. הוא פאטאליסט. לידו הכל נגזר מגבול.

מצאנו במקום שתי נזירות לבנות, שעברו כאחיות בתנאים בלתי-אנושיים ובחוסר כל הכרת תודה מצד התושבים. אם יש מישוה העושה עבודה קדושה בעולם הזה, הרי הן שתי נזירות אלו: אחת מלוכסנבורג ו- שנייה — הולנדית.

שתי נשים מתחת למויטה

בית-חולים כזה עוד לא הכרנו. הוא מוקף גיונגל ובתוך חצרו צמחו עצי אנאנס ובננות. מה שיקרה בקונגו — איש לא ימות מרעב. הודות לשפע המים ולאד- מה הפוריה תמיד יהיה מה לאכול: קוקוס, פרי עץ-הלחם, מאניוק, בונה.

הדבר הראשון שהדהים אותנו בבית- החולים בפונטיירחיל היתה התנהגותן של משפחות החולים. בניגוד לכל מקום אחר שהכרנו, באה לשם כל המשפחה עם ה- חולה. היא מבשלת לו, מכבסת לו, מנהלת את עסקיו. מסביב מפורזת תמיד הכביסה שהונחה לייבוש על העשב. המשפחה רעבה? יוצא מישוה ליער הסמוך לאסוף קצת מאניוק — שורש הדומה לתפוחי-אדמה ו- הגדל פרא. בעל ערך קאלורי אפסי כמעט.

לשיטה זו של ביקור-חולים יש יתרונות רבים: החולה אינו מרגיש שבא לעולם אחר, הוא אינו עובר את ההלם הנפשי של אדם המנותק לפתע מכל עולמו. קרוביו יושבים מחוץ, או מתחת למיטתו. אם החולה הוא מוסלמי, במקרה — ובמיוחד בקונגו ההש- פעה המוסלמית-ערבית חזקה עוד מימי סחר- העבדים — הרי שמתחת למיטה כזו שוכ- בות שתי נשים. אם החולה אנוש מאוד, הוא שוכב בישיבה, כשאשתו תומכת בו מאחור. אב, חלק מיתרונות אלו הוכר גם בישראל, בה מרשים לאמהות לטפל ב- פעוטיהן השוכבים בבתי-חולים.

ההיסרון העצום של שיטה זו הוא, שב- מקרה של מחלה מדבקת — ובעיקר שחפת — קיים הסיכון שכל בני המשפחה, ובעיקר הטף יידבקו בה. ילד קטן הנמצא ליד חולה-שחפת מבוגר מסתכן בחייו.

מוסד אחד, נוגע-ללב, שראינו שם הוא בית-חולים, אותם כילכל וגידל בית-הח- לים, אחרי שהוריהם נפטרו במקום מחוליים. תחילה דיכא אותנו מראהו של בית-חולים כושי: החורים לא נקיים, החולים שכבו ללא סדינים והצפיפות היתה רבה. במשך הזמן ניסינו לתקן את גורם הצמיפות, לדי- אוג לכך שינקו את החדרים ושבשעת ביקור הורופאים יצאו הקרובים — ומספרם רב ממספר החולים — מחדרי החולים. במאמ- צינו אלה הצלחנו כעבור זמן-מה.

צרעת ומחלות-מין

חזה כושי, בחלק זה של העולם, ניגש לרופא בשלב מאוחר מאוד של מחלתו. תחילה הוא מתייעץ עם רופא-האליל שלו, ורק כשזה ניכשל הוא פונה לרופא הלבן.

טיפולו של רופא-האליל מסתכם בדרך- כלל בחתכים בעור, בלחשים ובשימוש בכל מיני רעלים. אין ספק שבמצבי-החדה והפ- רעות נפשיות, יכול רופא-האליל לעזור יר- תר מאשר הרופא הלבן. החולה יותר קרוב אליו, מאמין בכישופו. לפעמים מצליח רופא כזה גם מבחינה רפואית ממש. בקונגו,

תנו לבית-החולים תתקבל כדחיקתם החוצה. התחלקנו לשלושה צוותים. צוות אחד של רופאי-ילדים, מהנדס תברואה, רופא לברי- אות ציבור ומפקח תברואה, נשאר בסטאנלי- חיל. שני צוותים הכוללים רופא פנימי, חירורג ואח חדר-ניתוח יצאו לכפרים. אב, נציג אירגון הבריאות בסטאנליחיל היה רופא ערבי ושיתוף-הפעולה בינינו היה הדוק; שררה יותר הבנה בינינו מאשר בינינו לבין האנגלים. כנראה שזה עוזר, כאשר באים מאותו איזור של העולם. הוא עזר לנו בהרבה פרטים טכניים וגם דיווח עלינו דו"ח חיובי לאו"ם.

מצאנו לכפרים

הצוות שאני נמנית אליו יצא לדרך במכוניות של הצבא ה-

יותר. טסנו לסטאנליחיל — 1500 קילו- מטרים מעל לגיונגל.

סטאנליחיל היא בירת מחוז אורייאנטלה — המחוז העני ביותר בקונגו ומיבצרו של לומומבה. כי כאן גר המנהיג. סטאנליחיל הינה גם עיירה יפה מאוד, בלב הגיונגל, מלאה ירק ושרדות דקלים, והיו קיימים בה מרכזי בריאות ותברואה. בעת שהגענו היו בה שניים-שלושה רופאים, ששירתו כעשרת אלפי תושבים.

כדי לא לפגוע ברופאים אלה ולא לדחוק את רגלם, החלטנו לא להיכנס לעבוד ב- בית-החולים המקומי, אלא להתפזר באי- זורים כפריים, וזאת — למרות שידענו ש- זה יקטין את המשקל של המשלחת ויגביל את יעילותה. מצבם של הרופאים הבלגיים הונח או על כפות-המאזניים; חששנו שכניס-



מרגיש איש השגירות הישראלית בליאופולדוויל, אלוף-משנה פרדקיץ. פרדקיץ, יליד דרום אפריקה, יודע את שפת עמי קונגו, בתמונה זו מפגין פרדקיץ את יכולתו בחתירה בסירת ילדים, על אחת משלוחות נהר הקונגו.

כמו בבית



שעה שהרופא הישראלי בודק את בנה הקטן, השוכב על פגיו על המיטה. כאשר הגיע המשלחת הישראלית לליאופולדפיל, לא היה רופא אחד בכל העיר, והם קיבלו לידיהם בית-חולים גדול ומודרני.

האם משגיחה



על שפת הקונגו משחקים שני ילדים אלה, אחרי שזה עתה יצאו מטבילה בנהר. סירת העץ היא כלי התחבורה היחיד המוכר לילידים, מאחר ואין כבישים על פני מישחטי הגיונגל העצומים המכסים את המדינה.